

Pomembno je, da svoje osebne podatke varuješ in da ne prepustiš drugim, da se odločajo namesto tebe.

Profiliranje

Ko podjetja in druge organizacije s pomočjo zbranih osebnih podatkov ugotavljajo tvoje bistvene značilnosti obnašanja, zanimanja, kaj ti je všeč in kaj ne, kaj ti je najljubše, kakšna so tvoja stališča ipd., rečemo, da te

»profilirajo«.

Uporabniški profili

so veliko vredni. Po nekaterih ocenah so podatki enega uporabnika vredni tudi 10 evrov. Toliko so podjetja pripravljena plačati, da ti bodo lahko prodajala izdelke, za katere menijo, da ti bodo »pisani na kožo«.

Zlorabe osebnih podatkov

Osebni podatki, predvsem kadar jih je veliko na kupu, razkrijejo veliko o tebi, o tvojem razmišljanju in o tvojem življenju. Več informacij o sebi kot razkriješ, v večji nevarnosti si, da bo prišlo do njihove zlorabe. Preden objaviš svoje osebne podatke, premisli kaj z njimi deliš. Morda jih bo kdo uporabil za dostop do tvojih spletnih profilov ali bo namesto tebe opravil nakup s tvoje spletne banke. Morda bo učiteljci s tvojega maila poslal nesramno sporočilo ali z drugimi delil fotografije, zaradi katerih boš tarča posmeha.

BOLJ KOT TE POZNAM, LAŽJE TI PRODAM

Organizacije in družbe osebne podatke zbirajo in uporabljajo predvsem zato, da bi ti ponudile storitve in vsebine, ki te (menda) najbolj zanimajo. Če boš na spletu iskal nove športne čevlje, boš opazil, da se nenadoma, kamorkoli na spletu greš, prikazujejo oglasi za iskane športne čevlje. To je zato, ker si podjetja med seboj prodajajo in izmenjujejo osebne podatke uporabnikov spleta. Več osebnih podatkov kot zberejo o tebi, bolj te spoznajo in bolj prilagojen oglas boš videl. Bolj, kot bo oglas prilagojen tvojim zanimanjem, večja verjetnost je, da boš izdelek tudi kupil.

Zaščita zasebnosti pomeni tudi, da imaš pravico imeti nadzor nad zbiranjem, uporabo ter širjenjem tvojih osebnih podatkov, ki jih upravljajo drugi – podjetja, organizacije, država.

Svojo zasebnost varuješ tako, da poznaš svoje pravice in jih znaš uveljavljati.

Karkoli organizacije in podjetja počnejo s tvojimi podatki – tj. zbiranje, hranjenje, spreminjanje, posredovanje, uporabljanje – vse to je **obdelava osebnih podatkov**.

PRAVICA DO ZASEBNOSTI

v Sloveniji je zavarovana z Ustavo, ki varuje

- našo:
- prostorsko zasebnost (sami odločamo, koga bomo spustili v svoje stanovanje ali hišo),
 - komunikacijsko zasebnost (ne sme se nam prisluškovati ali brati sporočil),
 - informacijsko zasebnost (naši osebni podatki so varovani).

Osebni podatki

so vse tiste informacije, na podlagi katerih lahko drugi ugotovijo, da gre zate.

Primeri: Maja Horvat, Zelena cesta 1, Kočevje, 041 123 789, maja.horvat@mejl.si, EMŠO in davčna številka, fotke z Instagrama

TVOJI PODATKI - TVOJE PRAVICE

Imaš pravico, da izveš **KATERE** tvoje podatke potrebujejo, **ZAKAJ** in **KOLIKO ČASA** jih bodo hranili.

Pravico imaš:

- privoliti ali zavrniti obdelavo podatkov,
- zahtevati kopijo svojih podatkov,
- zahtevati popravek, če so podatki napačni,
- zahtevati izbris, če jih je kdo pridobil nezakonito in v določenih primerih izbris tvojih podatkov iz spletnih iskalnikov,
- prenos tvojih osebnih podatkov k drugemu ponudniku.

Izbris osebnih podatkov

Pod posebnimi pogoji lahko zahtevaš izbris osebnih podatkov od tistega, ki jih hrani ali pa izbris osebnih podatkov s spletnih zadetkov (npr. na Googlu). Zahtevaš lahko izbris tistih podatkov, ki so nepopolni, nepomembni, zastareli ali pretirani, glede na osnovni namen obdelave. Google je pripravil posebni spletni obrazec za uveljavljanje pravice do pozabe: [Obrazec za zahtevo za odstranitev osebnih podatkov](#).

Tvoje pravice varuje [Splošna uredba o varstvu podatkov](#). Če jo kdo krši, se lahko obrneš na [Informacijskega pooblaščenca](#).

Piši na gp.ip@ip-rs.si.

Kličiči na 01 230 9 730.

PRIVOLITEV

Privolitev mora biti:

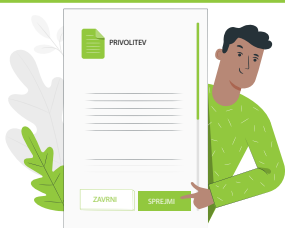
- prostovoljna (nihče te ne sme prisiliti, da privoliš),
- posebna (za točno določen namen in ne za vse povprek),
- informirana (vedeti moraš komu, kaj in zakaj daješ podatke) in
- nedvoumna (ni dvoma, da si želel privoliti).

PRIMER: šola želi objaviti tvoje šolske uspehe na svoji spletni strani ali pa tvoj prijatelj želi na spletu objaviti fotke z rojstnega dne. Lahko se strinjaš ali ne.

Obstajajo primeri, ko na zbiranje osebnih podatkov ne moreš vplivati in se ne moreš sam odločiti, ali se strinjaš ali ne.

PRIMER: če želiš naročiti izdelek preko spleta, moraš trgovcu zaupati svoj naslov. Tudi policistu moraš pokazati osebno izkaznico, če te želi identificirati.

pomeni, da se lahko z uporabo svojih podatkov strinjaš, lahko pa tudi ne.

KAJ PA STARŠI?

Starši so dolžni varovati tvoje osebne podatke. Vendar to ne pomeni, da pred starši nimaš pravice do svoje zasebnosti.

Tudi če si v objavo (ali drugo obdelavo) privolil, jo lahko kadarkoli tudi prekličješ.

V nekatere obdelave osebnih podatkov lahko privoliš, ko boš star/a 15 let, za tiste pomembnejše pa šele ko dopolniš 18 let.

Kadar je tvoja stopnja zrelosti tako visoka, da si sposoben razumeti tudi pomen in posledico svojih dejanj, lahko sam podaš tudi veljavno privolitev. Takrat npr. lahko sam podaš veljavno privolitev za objavo svojih osebnih podatkov, ki so povezani z različnimi šolskimi in športnimi tekmovanji.

MOJI PODATKI, MOJA STVAR - na kratko

Nauči se ga uporabljati pametno in preudarno.

OSEBNI PODATKI NA SPLETU OSTANEJO ZA VEDNO

Pazi na svojo spletno identiteto (kaj o sebi objavljaš)...

...in na spletni bonton.

- Vedno premisli, kakšen vtis o tebi si bo nekdo ustvaril in ali bi te motilo, če bi vsebino prebrali tvoji starši, učitelji ali neznanci.
- Občasno se poguglaj in preveri, kaj o tebi pravi internet.
- Upoštevaj pravila lepega vedenja tudi na spletu in bodi tak, kot si želiš, da bi bili drugi do tebe.
- Nikoli ne objavljalj osebnih podatkov ali fotk drugih brez njihove privolitve.

BrsK4LN1K1 in Isk@LN1KI PO SPL3tu:

Nastavi zasebno brskanje. Tako med brskanjem ne puščaš sledi. Poleg Googlea obstajajo tudi drugi brskalniki, nekateri veliko bolj skrbijo za tvojo zasebnost.

DružBEN4#OmREžj@:

Ob prijavi vpiši čim manj svojih osebnih podatkov. Ne objavljalj svojega naslova, telefonske številke in elektronske pošte. Nauči se uporabljati »nastavitve zasebnosti«. Med prijatelje sprejmi le osebe, ki jih poznaš in s katerimi želiš deliti svojo zasebnost. Uporabljalj pametna gesla in se po uporabi vedno odjavi.

P1\$KotKi:

Piškotki so majhne datoteke, ki se ob obisku spletnih strani naložijo na tvojo napravo. Nekateri ti sledijo ali pa na napravo naložijo škodljive programe. Uporabljalj anti-spyware program, ki bo pregledal sledilne piškotke in te nanje opozoril. V brskalniku lahko piškotke tudi izbrišeš, blokiraš ali spreminjalj nastavitve.

eL3KTroNSKa POšt4:

Uporabljalj vsaj dva elektronska naslova. Enega za običajno pošto, drugega za takrat, ko se registriraš v forume, izpolnjuješ ankete, se prijaviš v mobilne aplikacije ipd. Vsakomur res ni treba izvedeti tvojega imena. Ne objavljalj elektronskih naslovov. Uporabljalj funkcijo »skrita kopija«, ko pošiljalj več osebam.

mOb1LN3 aPLIk4C1Je:

Preveri informacije, do katerih želi dostopati aplikacija. Želi dostopati do vseh tvojih fotk in do imenika? Si res to želiš? Preveri kam aplikacija iznaša tvoje osebne podatke. Veliko aplikacij prihaja iz ZDA in s Kitajske, ki ne zagotavljaljata enake stopnje varstva osebnih podatkov, kot Evropa.

POSKRBI ZA VARNOST SVOJIH OSEBNIH PODATKOV

P@M3tn0 g3\$ŁO:

- enostavno si ga zapomniš,
- težko se ugane.

Močno geslo ima vsaj osem znakov, velike in male črke, številke in posebne znake.

Najlažji način?

Izmisli si stavek, ki si ga lahko zapomniš, nato sestavi geslo iz prvih črk: *npr. Moji štiri najboljši prijatelji: Eva, Vesna, Jakob in Matevž!* Geslo tako postane: **M4np:EVJ&M!** Za gesla nikoli ne uporabljalj svojih osebnih podatkov, datumov rojstva, besed iz slovarja ali zaporedja črk oz. številki na tipkovnici. Gesel ne shranjalj na listkih ali v bližini svojega telefona. Gesla redno spreminjalj.

